

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU57

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen medger att Riksbanken får ingå ett kreditavtal med Internationella valutafonden (IMF) på högst 500 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), motsvarande ca 6,9 miljarder kronor, för utlåning till s.k. låginkomstländer via IMF:s fond Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT).

På grund av coronapandemin har låginkomstländernas efterfrågan på lån från PRGT ökat kraftigt. IMF bedömer att låneresurserna i fonden endast räcker till mitten av 2020 och har därför frågat de nuvarande långivarna till fonden om de kan bidra med ytterligare lånemedel. Sverige bidrar till resurserna i PRGT med både räntesubventions- och lånemedel, och utskottet anser att det är rimligt att Sverige ställer ytterligare lånemedel till förfogande i den akuta situation som uppstått till följd av coronapandemin.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Framställning 2019/20:RB5 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF).

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden	6
Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)	6
Utskottets ställningstagande	9
Reservationen	11
Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) (SD)	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Framställningen	12
Följdmotionen	12
<i>Tabell</i>	
Tabell 1 Lånemedel till PRGT	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

Riksdagen medger att Riksbanken får ingå ett avtal om en kredit till Internationella valutafonden (IMF) för IMF:s fond som riktar sig till låginkomstländer, PRGT, med ett belopp om högst 500 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), motsvarande ca 6,9 miljarder kronor.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2019/20:RB5 och avslår motion 2019/20:3619 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 9 juni 2020

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Jakob Forssmed (KD), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Sofia Westergren (M), Josefin Malmqvist (M), Ida Gabrielsson (V), Sultan Kayhan (S), Johan Hedin (C), Anna Vikström (S), Leif Nysmed (S), Martin Kinnunen (SD) och Fredrik Stenberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet

I framställningen 2019/20:RB5 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) föreslår Riksbanken att riksdagen medger att Riksbanken sluter ett kreditavtal om högst 500 miljoner särskilda dragningsrätter med IMF för finansiering av lån till s.k. låginkomstländer inom ramen för IMF:s fond Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT).

Bakgrund

De s.k. låginkomstländernas behov av lån från Internationella valutafonden ökade starkt i samband med finanskrisen. Under 2009 reformerade IMF sitt regelverk för att anpassa utlåningen till låginkomstländernas olika behov. Samtidigt ersattes den tio år gamla Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF) av fonden PRGT.

PRGT finansieras vid sidan av IMF:s ordinarie utlåningsmedel och består av en lånedel (med tre olika låneinstrument) och en räntesubventionsdel. Subventionsdelen är självfinansierad bl.a. genom att en del av vinsten från IMF:s försäljning av guld har förts till fonden.

Sverige bidrar till både räntesubventionsdelen och lånedelen i PRGT. Bidragen till räntesubventioner överförs till IMF genom biståndsmedel (senast 2010) och, framför allt, genom att Riksbanken, efter riksdagens godkännande under 2012 och 2013, har fört över Sveriges andel av delar av vinsten från försäljningen av IMF:s guldreserv till PRGT. Genom subventionerna har räntan på låginkomstländernas lån via PRGT varit noll under större delen av 2010-talet, och enligt IMF:s senaste beslut ska nollräntan gälla till åtminstone slutet av 2021.

Lånemedlen i PRGT kom under första hälften av 2010-talet från 14 länder. Under 2014 bedömde IMF att man behövde ytterligare 11 miljarder SDR, då motsvarande ca 130 miljarder kronor, i lånemedel fram till 2025 för att möta låginkomstländernas lånebehov. IMF beslutade därför att be de dåvarande långivarna att förlänga sina tidigare åtaganden och samtidigt söka nya långgivare till PRGT, inklusive Sverige. Riksdagen gav under våren 2016 Riksbanken tillstånd att ingå ett avtal med IMF om ett lån för finansiering av kreditgivningen i PRGT. Kreditavtalet fick som högst uppgå till 500 miljoner SDR, då motsvarande ca 5,8 miljarder kronor. Avtalet skulle löpa till slutet av 2024 och lånen skulle vara återbetalda senast 2034 eftersom återbetalningstiden i PRGT är tio år.

De totala låneresurserna i PRGT uppgår i dagsläget till 20,5 miljarder SDR. Det återstående låneutrymmet i PRGT uppgick till 8,4 miljarder SDR i början

av april 2020. Till följd av coronapandemin och låginkomstländernas svårigheter att låna på marknaden har ländernas efterfrågan på PRGT-lån ökat kraftigt under de senaste två månaderna. Sedan slutet av mars till mitten av maj har 36 av de 70 låginkomstländer som har möjlighet att låna via PRGT beviljats lån för motsvarande 4,4 miljarder SDR. IMF bedömer att det nuvarande låneutrymmet i PRGT kommer att vara uttömt vid mitten av 2020 och har därför frågat de nuvarande långivarna, inklusive Sverige, om de kan bidra med ytterligare lånemedel till PRGT. Enligt IMF skulle ett tillskott på totalt 12,5 miljarder SDR (motsvarande ca 172 miljarder kronor) täcka behoven fram till 2024. Sveriges andel av tillskottet skulle vara 500 miljoner SDR, dvs. lika mycket som Sverige redan i dag lånar ut till PRGT.

Utskottets överväganden

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen medger att Riksbanken ingår ett kreditavtal med IMF på högst 500 miljoner SDR, motsvarande ca 6,9 miljarder kronor, för utlåning till s.k. låginkomstländer via IMF:s fond PRGT. Sverige deltar redan i dag i PRGT genom både räntesubventions- och lånemedel. Utskottet anser att det är rimligt att Sverige bidrar med ytterligare lånemedel i den akuta situation som uppstått till följd av coronapandemin.

Jämför reservationen (SD).

Sammanfattning av Riksbankens framställning

Riksbanken föreslår att riksdagen ger Riksbanken tillstånd att ingå ett avtal med IMF om en kredit till IMF på 500 miljoner SDR, motsvarande ca 6,9 miljarder kronor, som ska användas för lån till låginkomstländer via IMF:s fond PRGT.

Enligt 7 kap. 4 § fjärde stycket i riksbankslagen (1988:1385) får Riksbanken efter medgivande av riksdagen också på andra sätt än de som anges i andra och tredje styckena delta i finansiering inom ramen för IMF:s verksamhet. Om finansieringen har ett valutapolitiskt syfte eller om det finns särskilda skäl behövs inget medgivande. Det föreslagna låneavtalet med IMF har inget valutapolitiskt syfte men ligger enligt Riksbankens bedömning inom ramen för IMF:s verksamhet. Den bedömningen gjorde också riksdagen när den 2016 lämnade sitt medgivande till Riksbanken i fråga om att ge lån till PRGT.

De ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin har lett till ett stort och akut behov av lån från PRGT bland låginkomstländerna. Detta talar enligt Riksbanken för att Sverige bör delta i den ökning av PRGT:s låneresurser med 12,5 miljarder SDR som IMF föreslår. Sverige bidrar redan i dag med medel för både räntesubventioner och lån till PRGT, och den nordiska/baltiska valkretsen i IMF har historiskt varit mycket positiv till IMF:s arbete med låginkomstländer. Enligt Riksbanken har många av de länder som i dag bidrar med lånemedel till PRGT redan gjort preliminära utfästelser om att de kommer att bidra även denna gång.

Riksbanken bedömer att ett låneavtal om 500 miljoner SDR ligger på en rimlig nivå i förhållande till Sveriges s.k. kvot i IMF och storleken på andra länders förväntade lån till PRGT. Avtalet gäller lån som beslutas av IMF

senast 2024 och dragningar kan göras t.o.m. 2029. Lånen ska vara återbetalda senast 2039, eftersom återbetalningstiden i PRGT är tio år.

Riksbanken anser att kreditrisken för PRGT-utlåningen är låg. Under de senaste 25 åren har det endast förekommit ett fåtal fall av dröjsmål med betalningarna. Till PRGT finns också ett reservkonto knutet som ska täcka eventuella kreditförluster.

Motionen

I motion 2019/20:3619 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) föreslås att riksdagen avslår Riksbankens framställning om ett låneavtal med IMF. Motionärernas principiella ståndpunkt är att den här typen av verksamhet ska stå under svensk kontroll och tillsyn. För att ansvar lättare ska kunna utkrävas av väljarkåren ska inte monetära medel generellt utsättas för risk genom utlåning till organisationer. Enligt motionärerna går Sverige just nu igenom den största humanitära sjukdomskrisen i modern tid. Samhället ställs inför stora sociala och ekonomiska prövningar av ett kraftigt BNP-fall med risk för omfattande konkurser, massarbetslöshet och deflation. Detta kommer att ställa Sveriges finansiella styrka och statsfinanser inför omfattande prövningar. Det är enligt motionärerna tveksamt om Sverige för tillfället tillhör de finansiellt starka medlemsländer i IMF som kan bidra med medel till PRGT.

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2012 gav riksdagen Riksbanken tillstånd att använda Sveriges andel av vinsten från delar av försäljningen av IMF:s guldreserv till finansiering av subventionsdelen i PRGT (framst. 2011/12:RB4, bet. 2012/13:FiU14, rskr. 2012/13:26). Sveriges andel uppgick då till 7,05 miljoner SDR (eller drygt 70 miljoner kronor). Utskottet ansåg att eftersom merparten av medlemsländerna i IMF förväntades delta i IMF:s förslag till finansiering av PRGT borde även Sverige göra det. Enligt utskottet visade också utvärderingar att IMF:s program för låginkomstländerna hade bidragit positivt till återhämtningen och tillväxten i dessa länder.

Våren 2013 gav riksdagen Riksbanken tillstånd att använda Sveriges andel av vinsten från delar av försäljningen av IMF:s guldreserv till finansiering av subventionsdelen i PRGT (framst. 2012/13:RB4, bet. 2012/13:FiU41, rskr. 2012/13:296). Sveriges andel uppgick då till 17,61 miljoner SDR (eller ca 176 miljoner kronor), utöver den andel som beslutades hösten 2012. Anledningen till riksdagens nya beslut var att IMF hade beslutat att avsätta ytterligare medel från vinsten av guldförsäljningen till PRGT.

Våren 2016 gav riksdagen Riksbanken tillstånd att ingå ett avtal med IMF om ett lån för finansiering av kreditgivningen i PRGT (framst. 2015/16:RB3, bet. 2015/16:FiU40, rskr. 2015/16:180). Kreditavtalet fick som högst uppgå till 500 miljoner SDR, då motsvarande ca 5,8 miljarder kronor. Avtalet skulle löpa till slutet av 2024 och lånen skulle vara återbetalda senast 2034 eftersom

återbetalningstiden i PRGT är tio år. I sitt ställningstagande tog utskottet upp frågan om utlåning till låginkomstländer ingick i Riksbankens kärnverksamhet och påpekade att multilateralt utvecklingssamarbete var mer en del av utrikes- och biståndspolitiken än en uppgift för centralbanken. Utskottet menade att det fanns skäl att fortsätta att överväga den bredare frågan om ansvarsförhållanden och finansieringen av Sveriges IMF-åtaganden, t.ex. i en kommande översyn av riksbankslagen.

Vid samtliga tillfällen då dessa ärenden behandlades motionerade Sverigedemokraterna om att riksdagen borde avslå Riksbankens framställning (motionerna 2012/13:Fi1, 2012/13:Fi16 och 2015/16:3326). Vid samtliga tillfällen avslogs motionerna av riksdagen.

Ytterligare information

Länder som bidrar med lånemedel till PRGT

Som framgår av tabell 1 är det i dagsläget 15 länder som bidrar med lånemedel till PRGT. Mest bidrag ger Frankrike och Storbritannien som tillsammans står för 35 procent av lånemedlen. Sveriges andel uppgår till 4,4 procent.

Enligt Riksbanken räknar IMF med att samtliga nuvarande kreditorer utom Brasilien kommer att delta i den nya förstärkningen av låneresurserna. Enligt IMF överväger även Tyskland och USA att bidra.

Tabell 1 Lånemedel till PRGT

Procent av de totala låneresurserna

Land	Andel lånemedel till PRGT
Frankrike	17,5
Storbritannien	17,5
Japan	15,8
Kina	7,0
Brasilien	4,4
Kanada	4,4
Nederländerna	4,4
Schweiz	4,4
Sverige	4,4
Sydkorea	4,4
Spanien	3,9
Italien	3,5
Belgien	3,1
Danmark	2,6
Norge	2,6

Källa: Riksbanken.

Riksbankskommittén om Riksbankens deltagande i utlåningen till låginkomstländer

Som framgår under rubriken Tidigare riksdagsbehandling ovan ifrågasatte utskottet i samband med beslutet våren 2016 om utlåning till låginkomstländer ingick i Riksbankens kärnverksamhet. Utskottet ansåg att ansvarsförhållandena vid finansiering av IMF:s s.k. mjuka utlåning borde utredas.

I Riksbankskommitténs slutbetänkande som lämnades i november 2019, behandlades frågan om Sveriges relationer gentemot IMF. Övergripande föreslog kommittén att Riksbanken skulle fortsätta att vara förbindelseorgan och finansiell motpart gentemot IMF. Insatskapital eller andra medel som Riksbanken förde över till IMF för fondens verksamhet ska dock, till skillnad från tidigare, lånas upp i Riksgäldskontoret. Genom det förslaget skulle staten lyfta bort risken i fråga om IMF-finansieringen från Riksbankens balansräkning.

Dagens beslutsordning för finansiering till IMF är att Riksbanken lämnar en framställning till riksdagen om medgivande om att få delta i ny finansiering utom när det gäller frågor om förändringar i Sveriges medlemskap eller insatskapital i IMF. I dessa frågor är det regeringen som lämnar en proposition till riksdagen. Innan Riksbanken lämnar en framställning till riksdagen eller regeringen beslutar om en proposition konsulterar Riksbanken och regeringen varandra.

Enligt kommittén bör denna arbets- och beslutsordning vara densamma även framöver utom när det gäller finansieringen av IMF:s mjuka utlåning till låginkomstländer. Enligt kommitténs bedömning ligger den mjuka utlåningen utanför Riksbankens verksamhetsområde. Beslutsordningen bör därför, enligt kommittén, mer likna den som gäller för beslut om insatskapital, dvs. att Riksbanken lämnar en framställning till regeringen som i sin tur lämnar en proposition till riksdagen om att den i detta fall vill finansiera en utlåning till låginkomstländer genom Riksbanken (via valutareserven genom lån i Riksgäldskontoret). Riksbanken får sedan delta i finansieringen när regeringen meddelar att riksdagen har godkänt förslaget.

Kommittén gör följande bedömning:

Genom att ändra så att det framgent är regeringen (i stället för Riksbanken) som ber om ett eventuellt bemyndigande från riksdagen i dessa frågor blir det enklare för regeringen att ta ett samlat grepp om Sveriges bidrag till IMF:s mjuka utlåning.

Kommittén föreslår att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2023 och de bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Sedan coronapandemins utbrott har de s.k. låginkomstländernas efterfrågan på lån från IMF:s fond PRGT ökat kraftigt. IMF bedömer att låneresurserna i fonden endast räcker till mitten av 2020 och har därför frågat de nuvarande

långivarna till fonden, inklusive Sverige, om de kan bidra med ytterligare lånemedel. Enligt IMF skulle ett tillskott på totalt 12,5 miljarder SDR (motsvarande ca 172 miljarder kronor) täcka låginkomstländernas behov av lån fram till 2024.

Riksbanken föreslår i sin framställning att riksdagen ger Riksbanken tillstånd att ingå ett avtal med IMF om en kredit till IMF på 500 miljoner SDR, motsvarande ca 6,9 miljarder kronor, för lån till låginkomstländer via PRGT.

Utskottet anser att det är viktigt att Sverige på olika sätt deltar i det multilaterala utvecklingssamarbetet. Sverige bidrar sedan länge med medel till räntesubventionerna i PRGT och sedan fyra år tillbaka även med lånemedel. Utskottet har därför inga invändningar mot Riksbankens förslag utan anser, i likhet med Riksbanken, att det är rimligt att Sverige ställer ytterligare lånemedel till förfogande i den akuta situation som uppstått till följd av de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin.

I samband med förra lånebeslutet våren 2016 (framst. 2015/16:RB3, bet. 2015/16:FiU40, rskr. 2015/16:180) ifrågasatte utskottet om utlåning till låginkomstländer ingick i Riksbankens kärnverksamhet. Multilateralt utvecklingssamarbete var enligt utskottet mer en del av utrikes- och biståndspolitiken än en uppgift för centralbanken, och utskottet ansåg att ansvarsförhållandena när det gällde Sveriges IMF-åtagande behövde utredas.

Utskottet konstaterar nu att frågan behandlades i den s.k. Riksbankskommittén. I korthet föreslår kommittén i sitt slutbetänkande (SOU 2019:46) att arbets- och beslutsordningen när det gäller utlåningen till låginkomstländer bör ändras så att det i framtiden blir regeringens uppgift att lämna en proposition till riksdagen om den vill finansiera PRGT-lån via Riksbanken, i stället för som i dag att Riksbanken lämnar en framställning till riksdagen. Enligt kommittén skulle en sådan ordning göra det enklare för regeringen att ta ett samlat grepp om Sveriges bidrag till IMF:s s.k. mjuka utlåning.

Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet och utskottet väljer att avvakta beredningen innan det tar ställning till den framtida arbetsordningen för beslut kring IMF:s utlåning till låginkomstländer.

I avvaktan på en eventuell ny arbetsordning anser utskottet att riksdagen bör ge Riksbanken tillstånd att ingå ett kreditavtal med IMF om ytterligare högst 500 miljoner SDR (motsvarande ca 6,9 miljarder kronor) för utlåning via IMF:s fond PRGT, utifrån de förutsättningar som Riksbanken anger i sin framställning. Därmed avstyrker utskottet förslaget i motion 2019/20:3619.

Reservationen

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Charlotte Quensel (SD) och Martin Kinnunen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår Riksbankens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3619 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) och avslår framställning 2019/20:RB5.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör avslå förslaget i Riksbankens framställning om ett låneavtal med IMF för vidareutlåning till låginkomstländer inom ramen för IMF:s fond PRGT. Vår principiella ståndpunkt är att den här typen av verksamhet ska stå under svensk kontroll och tillsyn. För att ansvar lättare ska kunna utkrävas av väljarkåren ska inte monetära medel generellt utsättas för risk genom utlåning till organisationer. Sverige går också just nu igenom den största humanitära sjukdomskrisen i modern tid. Samhället ställs inför stora sociala och ekonomiska prövningar av ett kraftigt BNP-fall med risk för omfattande konkurser, massarbetslöshet och deflation. Detta kommer att ställa Sveriges finansiella styrka och statsfinanser inför omfattande prövningar. Av dessa anledningar bör inte Sverige bidra med medel till PRGT.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2019/20:RB5 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF):

Riksdagen medger att Riksbanken ingår ett avtal om kredit till Internationella valutafonden (IMF) för dess fond som riktar sig till låginkomstländer, PRGT, med ett belopp om 500 miljoner särskilda drag-ningsrätter (cirka 6,9 miljarder kronor).

Följdmotionen

2019/20:3619 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

Riksdagen avslår Riksbankens framställning 2019/20:RB5.